Прокоф'єва Л. Б., *канд. пед. наук, доц.,*
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Україна

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ

Глобальні зміни у системі загальної середньої освіти України на сучасному етапі вимагають нових підходів до управління закладами освіти. Зокрема, сучасні вимоги до школи потребують високої професійної компетентності всіх учасників навчально-виховного процесу, а особливо – керівників загальноосвітніх навчальних закладів. Формування управлінської культури студентів магістратури в освітньому процесі ЗВО – найважливіше завдання, від вирішення якого залежить не тільки якість професійної діяльності, а й реалізація стратегії освітнього розвитку суспільства. Інтенсифікація змін вимагає доповнення традиційних професійних якостей майбутнього освітнього менеджера здатністю критично мислити, адаптуватися до нестабільних умов навчально-виховного процесу.

Управлінська культура студентів магістратури – це різновид професійної культури, виступає інтегральним утворенням щодо системи знань і вмінь, особистісних якостей, мотивів і цінностей, які реалізуються під час управління.

Розробці проблеми теорії управління освітою присвячені дослідження І. Батракової, Ю. Васильєва, М. Кондракова, В. Кричевського, В Куценка, В. Лазарєва, В. Максимової, А. Орлова, О. Цокур та ін. Дослідження управлінської культури висвітлено у наукових працях Л. Васильченка, Л. Даниленка, Г. Єлькіної, С. Королюк, В. Маслова, Н. Островерхової, Є. Павлютенкова, В. Пікельної, В. Пуцова, М. Поташника, Т. Сорочан, Є. Тонконогої, Є. Хрикова, Т. Шамової та ін.

Актуальність та значущість управлінського аспекту професійної підготовки студентів магістратури у закладах вищої освіти зумовлені новими пріоритетами й соціокультурними цінностями XXI ст., що спрямовані на інноватизацію змісту, засобів, форм і методів їхньої професійно-педагогічної підготовки. Модернізація системи вищої освіти вимагає спрямування зусиль викладачів

вишів на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Зміст управлінської культури керівника навчального закладу визначається загальнокультурним розвитком особистості, а також вимогами професійної діяльності. Управлінська культура розглядається з огляду на відповідну специфіку їх роботи. На думку Л. Васильченко, поняття «управлінська культура» – це складна системна характеристика, що виступає як умова успішної управлінської діяльності і як одна з характеристик носія управлінської діяльності. Він вважає, що управлінська культура є «цілісною властивістю особистості керівника, яка проявляється у процесі професійної управлінської діяльності; характеризує особливості свідомості, поведінки, спілкування та управлінську діяльність керівника; забезпечує усвідомлення та культуродоцільність професійної діяльності; стимулює творчий розвиток керівника у процесі професійної діяльності» [1, с. 20].

Дослідник В. Крамчанін під управлінською культурою розуміє властивість, притаманну керівнику школи як особистості, але виявляється вона в усіх царинах його діяльності як професіонала, і робить висновок про те, що поняття «управлінська культура керівника школи» є, з одного боку, видовим (окремим) щодо більш загальних (управлінська культура керівника, управлінська культура, культура праці), з іншого – управлінська культура може бути розглянута як одна із характеристик особистості керівника школи, яка суттєво впливає на якість його професійної управлінської діяльності [2]. На думку В. Ягупова, управлінська культура становить собою складне системне динамічне утворення, що виражає сукупність, взаємодію та взаємовплив її ціннісно-мотиваційного, емоційно-вольового, когнітивного, менеджерського, праксеологічного, контрольно-оцінювального та суб’єктного складових [3].

Потреба у підвищенні ефективності формування управлінської культури майбутніх керівників закладу освіти зумовила визначення рівнів сформованості управлінської культури магістрів спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Нами було проведено діагностику – виявлення рівня сформованості досліджуваного феномену за допомогою відповідних методик, анкетування, тестів, опитування.

Результати показали, що 55 % магістрів спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки (ООП – освітній менеджмент) відзначають важливість професійно значущих якостей у формуванні управлінської культури, зокрема в діяльності майбутнього керівника освітнього закладу, та вказують на необхідність її формування в освітньому процесі у стінах закладу вищої освіти. 25 % магістрів не вказують на значущість управлінської культури, водночас вони вважають, що не обов’язково формувати управлінську культуру, а тільки у випадку, якщо людина прагне цього в процесі навчання у ЗВО або це необхідно

для майбутньої педагогічної діяльності, 20 % магістрів висловили байдуже ставлення до формування та значущості управлінської культури. Опитування, спостереження, дослідницькі бесіди з магістрами спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки дали змогу зробити висновок про те, що переважна більшість студентів вказують на значущість управлінської культури керівника освітнього закладу та недостатній рівень її формування у процесі навчання.

Студентам 1 курсу магістратури було запропоновано скласти ідеальний образ освітнього менеджера, до якого вони віднесли такі якості: високий рівень професійних знань, інтерес до управлінської діяльності, комунікабельність, тактовність, толерантність, гуманність, сумлінність, мобільність, вміння творчо підходити до справи, вміння зацікавити, альтруїзм, інтелектуальна мобільність, відповідальність, здатність до рефлексії, зацікавленість у результатах професійної діяльності, здатність до самоконтролю, емпатійність, обов’язок, гідність, інтелігентність.

Формуванню управлінської культури магістрів спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки має приділятися вагома увага як в освітньому процесі ЗВО, так і у позааудиторній роботі. Також значущим є завдання акцентуації уваги на культурологічній складовій у викладанні педагогічних дисциплін, у процесі виховання, самовиховання і самоосвіти, а також усвідомленні магістрами управлінської культури як невід’ємної складової їхньої професійної культури.

Отже, управлінська культура студентів – майбутніх керівників навчальних закладів – є складовою їхньої загальної та професійної культури. Змістом управлінської культури виступають знання принципів, методів організаційних форм управління освітнім процесом, який спрямований на підвищення його ефективності, соціальну та професійну сукупність якостей, що мають значення і сенс у керівництві сучасною школою.

Список використаних джерел

1. Васильченко Л. В. Управлінська культура і компетентність керівника. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/
2. Крамчанін В. М. Управлінська культура керівників закладів освіти як психолого-педагогічний феномен. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Kramchanin.pdf
3. Ягупов В. В., Свистун В. І., Кришталь М. А., Король В. М. Управлінська культура і компетентність керівників як системна психолого-педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. Педагогічні та психологічні науки. 2013. № (96). С. 291–301.